

STRUČNI ČLANAK

UDK: 340.66(497.5)
Priljeno: srpanj 2011.

KRISTIJAN BEČIĆ*, ANTONIO ALUJEVIĆ**, MARIJA DEFINIS-GOJANOVIĆ***

Sigurnost stranih državljana u Splitsko-dalmatinskoj županiji u petogodišnjem razdoblju (2000.–2004.)

Sažetak

Uvod: Usprkos prirodnim ljepotama s kojima Hrvatska, a posebice Splitsko-dalmatinska županija raspolaže, od iznimne je važnosti da se strani državljani u posjetu našoj državi osjećaju ugodno, ali i sigurno. Samim time, smrt stranih državljana ostaje važan parametar sigurnosti na temelju kojeg je potrebno graditi bolje zakonodavstvo radi poboljšanja sigurnosti.

Materijali i metode: Svi podaci su prikupljeni s Kliničkog odjela za sudsku medicinu KBC-a Split i Državnog zavoda za statistiku Republike Hrvatske. Podaci pokrivaju razdoblje 2000.–2004. (5 godina).

Rezultati: U promatranom razdoblju u Splitsko-dalmatinskoj županiji bilo je ukupno 84 smrtna slučaja turista (55 muškaraca, 65,5%). Slučajne smrti su bile češće kod mlađih ljudi, a prirodna smrt je povezana s dobi. Ukupno 38 smrtnih slučajeva (45,2%) klasificirani su kao prirodna smrt dok je 45 smrtnih slučajeva (53,6%) bilo nasilne prirode, od kojih su većina bila utapanja (22 – 26,2%) svih smrtnih slučajeva ili povezani s prometom (16 – 19,1% svih umrlih). Većina turista koji su izgubili svoje živote su njemačke (22 – 26,2%), češke (20 – 23,8%), austrijske (11 – 13,1%), poljske (6 – 7,1%), i talijanske (6 – 7,1%) nacionalnosti. Ukupno 5 055 530 turista svih nacionalnosti ušli su u Županiju tijekom ovog 5-godišnjeg razdoblja što čini stopu smrtnosti među turistima od 0,0017%.

Zaključak: Iako je bilo nekih izvještaja da je Hrvatska turistički nesigurna destinacija, podaci iskazani u ovom radu, ukoliko se postavi paralela s Republikom Hrvatskom, pokazuju upravo suprotno. Sa smrtnosti od 1,7 na 100 000 turista Hrvatska je iznimno sigurna turistička zemlja. Najčešći uzrok smrti su kardiovaskularne bolesti za koje se opravdano može pretpostaviti da bi se pojavile bez obzira gdje se ta osoba u

* Kristijan Bečić, dr. med., znanstveni novak, specijalizant sudske medicine, Medicinski fakultet Split.

** mr. sc. Antonio Alujević, dr. med., specijalist patološke anatomije, specijalist sudske medicine, KBC Split.

*** prof. dr. sc. Marija Definis-Gojanović, dr. med., specijalist sudske medicine, KBC Split.

tom trenutku nalazi te tako, ako se one isključe, samo 0,9 na 100 000 turista umire od nasilne smrti. Iako je taj broj malen, ipak je važno učiniti sve što je u našoj moći kako bi se spriječio čak i taj mali broj smrtnih slučajeva.

Ključne riječi: turizam, smrtnost, utapanje, promet, Hrvatska.

UVOD

Tijekom istraživanog razdoblja broj turista koji posjete Hrvatsku narastao je sa 5 831 180 u 2000. na 7 911 874 u 2004. godini. Od tih turista 15,1% (881 605), bili su u Splitsko-dalmatinskoj županiji u 2000., a njih 14,8% (1 170 246), ušlo je u Županiju u 2004. godini. U isto to vrijeme udio turizma u ukupnom BDP-u narastao je sa 12% na 19,9%. Stoga, zdravlje i sigurnost stranih turista moraju biti jedna od najvažnijih stvari za Hrvatsku.

Čak 50% turista koji putuju pate od neke vrste bolesti (Steffen i dr., 2003). Većina tih bolesti su potpuno bezopasne i zapravo su obični gastrointestinalni problemi (putnički proljev i sl.). No, ponekad turisti čak nisu ni svjesni toga da imaju ozbiljnija oštećenja zdravlja te poduzimaju putovanja za koja fizički možda i nisu sposobni. Navedeni problemi su uglavnom kardiovaskularne prirode i predstavljaju najčešći pojedinačni uzrok smrti među turistima (što i potvrđuje većina studija koja opisuje smrt među turistima i putnicima). Većina tzv. nesretnih slučajeva pripisuju se prometu i utapanju.

Iako je bilo i izvještaja da Hrvatska nije sigurna turistička zemlja zbog visoke stope prometnih nesreća, pogledavši broj smrtno stradalih turista u odnosu na njihov ukupni broj dolazaka tijekom istraživanih 5 godina, može se objektivno zaključiti da to nije tako.

Iznimno je važno napomenuti da je Hrvatska zemlja s vrlo visokim higijenskim standardima, iznimno čistom pitkom vodom, dobre zdravstvene zaštite, gotovo bez opasnih zaraznih bolesti i opasnih životinjskih vrsta. No kako nije bilo studija o toj tematici, bilo je potrebno obaviti statističke analize smrtnih slučajeva među stranim posjetiteljima kako bi potvrdili tvrdnju o sigurnosti Hrvatske. To je napravljeno na primjeru prostorno, brojem stanovnika i turističkih posjetitelja druge najveće županije Republike Hrvatske, Splitsko-dalmatinske županije.

1. PODACI I METODE

Analizirani podaci su prikupljeni iz Obdukcijske knjige preuzete na Kliničkom Odjelu za sudsku medicinu KBC-a Split, hrvatskom Državnom zavodu za statistiku (DZS) i Ministarstvu turizma Republike Hrvatske. Iz Obdukcijske knjige preuzeti su i podaci o stranim turistima (spol, dob, zemlja podrijetla i uzrok i tip smrti). Podaci uzeti iz DZS-a uključuju broj turista koji su ušli u Hrvatsku u ovom petogodišnjem razdoblju i broj turista koji je ušao u Splitsko-dalmatinsku županiju dok je sa stranica Ministarstva turizma preuzet podatak o doprinosu turizma hrvatskom BDP-u.

2. REZULTATI

Ukupni broj smrti stranih državljana u obrađenom razdoblju u Splitsko-dalmatinskoj županiji je 84. Tablica 1 pokazuje raspodjelu smrti po nacionalnosti turista tijekom

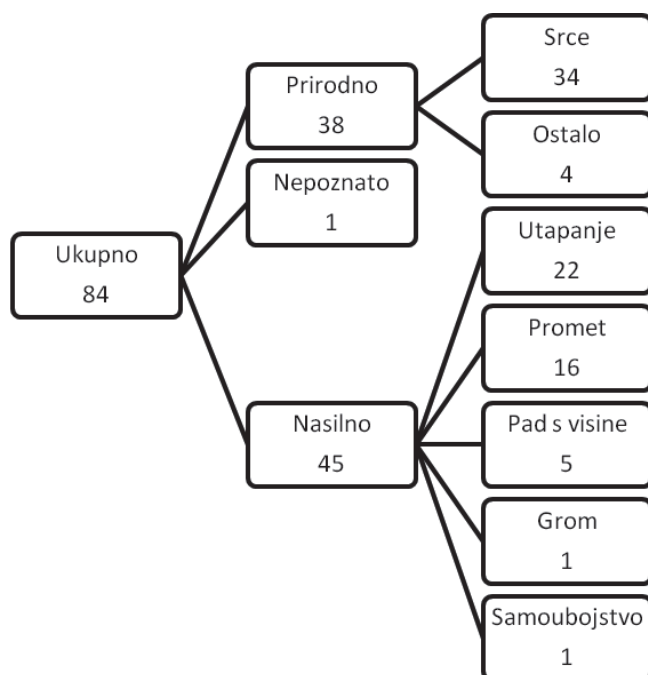
promatranih godina. Kao što se može vidjeti, najviše turista koji su izgubili živote je iz Njemačke (22 – 26,19%), slijede turisti iz Češke (20 – 23,81%), Austrije (11 – 13,09%), Poljske (6 – 7,14%) i Italije (6 – 7,14%).

Država podrijetla	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.	Ukupno
Austrija	2	3	3	1	2	11
Belgija		1				1
BiH					1	1
Češka	1	5	6	4	4	20
Danska					1	1
Finska				1		1
Francuska		1				1
Njemačka	2	4	3	9	4	22
Mađarska				1	1	2
Irska		1	1			2
Italija	1		1	1	3	6
Novi Zeland					1	1
Poljska		2	3	1		6
SAD				1		1
Srbija					1	1
Slovenija	1					1
Slovačka	1					1
Švedska	1		1			2
VB			2		1	3
Ukupno	9	17	20	19	19	84

Tablica 1: Smrt turista po nacionalnosti koji su umrli u Splitsko-dalmatinskoj županiji u razdoblju 2000.–2004. godine¹

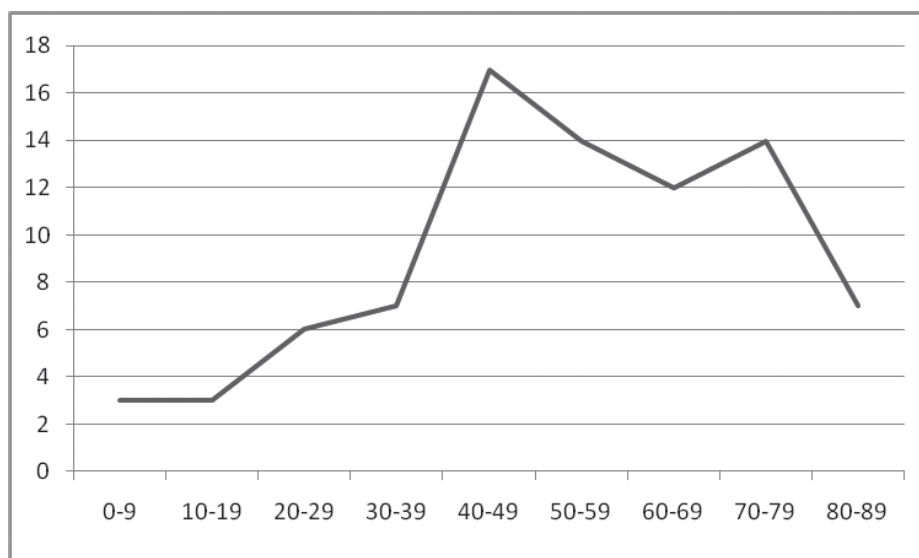
Grafikon 1 prikazuje raspodjelu po vrstama i uzrocima smrti stranih turista koji su umrli u Splitsko-dalmatinskoj županiji u razdoblju od 2000. do 2004. godine. Prirodna smrt nastupila je u 38 (45,2%) preminulih, od čega su najčešće bile u pitanju bolesti krvnožilnog sustava s 34 slučaja (89,47% prirodnih i 40,48% svih smrti). Ukupno 45 smrtnih slučajeva bili su nasilne prirode od čega su 22 (48,89%) uzrokovana utapanjem, a 16 (35,56%) ih je nastalo zbog prometa. Jedna smrt je nepoznatog uzroka zbog skeletizacije tijela. Tijekom promatranih 5 godina nije bilo ubojstava stranih državljana dok je bilo samo jedno samoubojstvo.

¹ Izvor: Obdukcijnska knjiga Kliničkog Odjela za sudsku medicinu KBC-a Split.

Grafikon 1: Podjela smrti stranih turista u Splitsko-dalmatinskoj županiji u razdoblju 2000.–2004. godine po uzrocima²

Grafikon 2 pokazuje raspodjelu po dobi. Najveći broj preminulih nalazio se u dobi 40–49 godina (17 – 20,23%).

Grafikon 2: Distribucija smrti po dobnim skupinama stranih turista koji su umrli u Splitsko-dalmatinskoj županiji u razdoblju 2000.–2004. godine³

² Izvor: Obdukcijnska knjiga Kliničkog Odjela za sudsku medicinu KBC-a Split.

³ Izvor: Obdukcijnska knjiga Kliničkog Odjela za sudsku medicinu KBC-a Split.

3. RASPRAVA

Republika Hrvatska je kako se inače često spominje "Mala zemlja za veliki odmor". S obzirom na činjenicu da je doista omiljeno turističko odredište, potrebno je poduzeti sve raspoložive mjere opreza kako bi posjetiteljima poručili da je ova destinacija sigurna koliko i poželjna. Zbog toga, podaci o smrti turista moraju biti redovito prikupljeni i statistički obrađeni da bi pokazali u kojoj se mjeri dešavaju smrti stranih posjetitelja.

U ovom radu obrađeni su podaci u razdoblju 2000.–2004. godine u kojem je broj turista koji posjete Splitsko-dalmatinsku županiju porastao sa 881 605 u 2000. na 1 170 246 u 2004. godini (32,7%). U to je vrijeme udio turizma u ukupnom BDP-u narastao na 19,9%. Stopa smrtnosti stranih državljana u istom razdoblju porasla je sa 9 u 2000. na 19 u 2004. godini (111,1%).

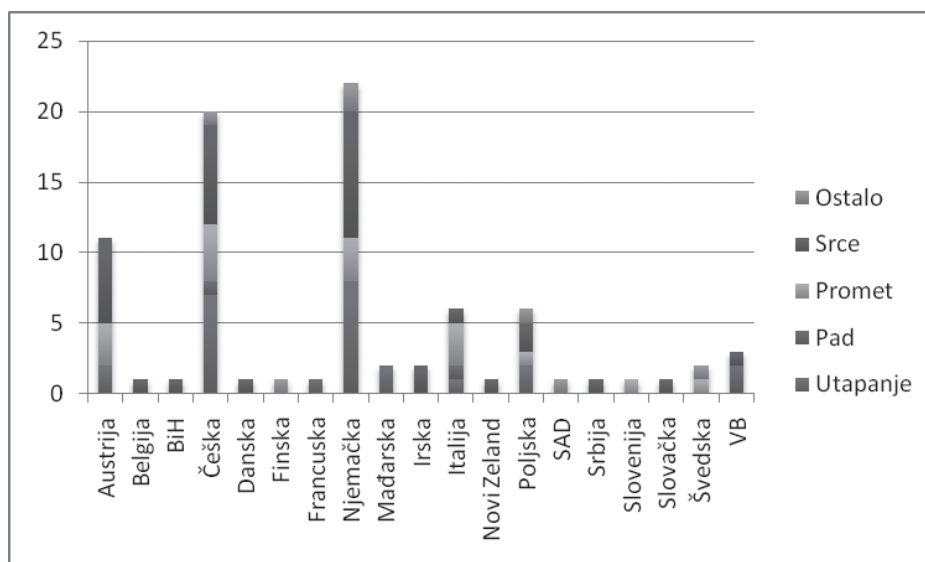
Usprkos činjenici da je bilo više smrtnih slučajeva nasilnih smrti (53,6%) od prirodnih uzroka (45,2%), ishemične bolesti srca i dalje ostaju najčešći pojedinačni uzrok smrti turista (40,8%). No, problem koji nastaje nakon analize prirodnih smrti je činjenica da je gotovo nemoguće išta učiniti da ih se spriječi. Većina turista, a koji boluju od neke vrste kardiovaskularne bolesti, i koji dolaze u našu zemlju, nisu toga ni svjesni. Ovaj podatak je u skladu s prethodnim studijama (Lazicic-Putnik, 2005; MacPherson i dr., 2000; Hergarten i dr., 1991).

Kako ubojstva nije bilo u analiziranom razdoblju, može se sa sigurnošću zaključiti kako je u tom segmentu Hrvatska posebno sigurna u usporedbi sa stopom smrtnosti od ubojstva i samoubojstva stranih posjetitelja u Australiji (0,9 na milijun turista), (Peter, 2009). Uz ovaj podatak važno je spomenuti i izvještaj Veleposlanstva Sjedinjenih Američkih Država (2009): "Hrvatska je relativno sigurna zemlja, nasilni zločini su rijetki. Izgleda da kriminalci ne izdvajaju strance ..."

No kada se dođe do slučajnih smrti vidi se da su ukupno 22 smrti uzrokovane utapanjem. To predstavlja stopu smrtnosti od 0,44 na 100 000 turista, koja sama po sebi, nije visoka u usporedbi sa smrtnima stranih posjetitelja u Australiji koja iznosi 2,6 na 100 000 (Peter, 2009). Ali i to bi moglo biti spriječeno. Kako većina smrtnih slučajeva utapanjem nastaje u blizini obale to ukazuje na važnost postojanja obrazovanih spasilaca na plažama koje turisti najviše posjećuju. No s obzirom na to da je nemoguće educirati turiste o opasnostima na otvorenom moru, pravosuđe bi trebalo stvoriti rigoroznije zakone vezane za ronjenje i jedrenje koji bi mogli spriječiti needucirane turiste u tim aktivnostima. Može se zaključiti kako je nemoguće u potpunosti zaustaviti nesreće utapanjem, ali je moguće spustiti tu stopu.

Sljedeći značajan uzrok smrti su prometne nesreće koje su bile uzrok smrti kod 16 turista u analiziranom razdoblju. To predstavlja stopu smrtnosti od 0,32 na 100 000 turista. Iako je bilo nekih izvještaja da Hrvatska nije sigurna zemlja upravo zbog prometa, taj broj se ne može proglasiti visokim. Podaci koji su tada prezentirani su podaci za hrvatske građane koji imaju smrtnost u prometu od 14,96 na 100 000 stanovnika. Svjedoci smo kako je u posljednjih nekoliko godina kontrola prometa postala mnogo stroža i učestalija nego prije, nove ceste se grade, a svakodnevno se naglašava važnost opreza na cestama. Zbog toga povećanje broja novih vozača 2000.–2004. od 11,4%, nije utjecalo na broj umrlih na cestama (pad od 7,7%) u mjeri u kojoj je moglo.

Iako će biti teško smanjiti stopu smrtnosti stranih državljana u Splitsko-dalmatinskoj županiji, potrebno je pripremiti informacije o sigurnosti na jeziku ciljane skupine. Grafikon 3 pokazuje uzrok smrti po nacionalnosti.

Grafikon 3: Podjela uzroka smrti po nacionalnosti stranih turista koji su umrli u Splitsko-dalmatinskoj županiji u razdoblju 2000.–2009. godine

4. ZAKLJUČAK

S omjerom od 1,7 smrtnih slučajeva turista na 100 000 posjeta može se zaključiti kako je Splitsko-dalmatinska županija, a uzmemo li je kao ogledalo cijele države tada i Hrvatska, sigurna zemlja za turizam. Ta tvrdnja još više dobiva na snazi kada se kaže da samo 0,9 na 100 000 turista umire zbog nasilne smrti. Većina smrti su prirodne dok je najveći broj prevenibilnih smrti uzrokovan u prometu i zbog utapanja. Iako su rezultati ohrabrujući, potrebno je nastaviti s primjenom politike prevencije da bismo smanjili broj poginulih i preminulih turista u Hrvatskoj.

LITERATURA

1. Hargarten, S. W., Baker, T. D., Guptill, K. (1991). *Overseas fatalities of United States citizen travelers: an analysis of deaths related to international travel*. *Annals of emergency medicine*, 20(6), 622.-626.
2. Lazicic-Putnik, Lj. (2005). *Causes of death of foreign tourists in the county of Istria during the summer holiday season from 2000 to 2004*. *International maritime health*, 56(1-4), 129.-134.
3. MacPherson, D. W., Guerillot, F., Streiner, D. L., i dr. (2000). *Death and dying abroad: the Canadian experience*. *Journal of travel medicine*, 7(5), 227.-234.
4. Peter, A. L. (2009). *Overseas visitor deaths in Australia 2001 to 2003*. *Journal of travel medicine*, 16(4), 243.-247.
5. Steffen, R., DuPont, H., Wilder-Smith, A, eds. (2003). *Manual of travel medicine and health*. 2nd ed. Hamilton-Ontario: BC Decker.

6. (***) (2009). US Government Country Specific Information for Croatia. Available at:
http://www.travel.state.gov/travel/cis_pa_tw/cis/cis_1095.html - 10. 10. 2010.

Summary

Kristijan Bečić, Antonio Alujević, Marija Definis-Gojanović

Safety of Foreign Citizens in Split-Dalmatia County During Five Year Period (2000.–2004.)

Introduction: Although Croatia, and especially Split-Dalmatia county has some of the most beautiful nature and cultural attractions, it is extremely important that foreign citizens feel safe as well as comfortable. Because of that, deaths of foreign citizens remain important parameter of safety and on that basis it is necessary to build better legislation to improve it even more.

Materials and methods: All of the data was collected from the Department for Forensic Pathology Split and Croatian Central Bureau for Statistics. Data covers period from 2000–2004 (5 year period).

Results: In the analyzed period total of 84 deaths (55 males, 65,5%) of tourists occurred in Split-Dalmatia county. Accidental deaths were more frequent among younger people, and deaths by natural causes were connected with age. Total of 38 deaths (45,2%) were typed as natural and 45 deaths (53,6%) were violent deaths. Most of violent deaths were deaths by drowning (22, 26,2% of all deaths) or connected with traffic (16, 19,1% of all deaths). Most of the tourists that lost their lives were of German (22, 26,2%), Czech (20, 23,8%), Austrian (44, 13,1%), Polish (6, 7,1%) and Italian (6, 7,1%) nationality. Total of 5.055.530 tourists of all nationalities entered the county during this 5-year period which makes mortality rate among tourists of 0,0017%.

Conclusions: Although there were some reports that Croatia is unsafe destination, data reported in this paper, if paralleled on a larger scale, contradict. With mortality of 1,7 on 100 000 Croatia remains a perfectly safe country for tourism. Most often deaths occur from cardiovascular diseases for which it would be reasonable to conclude that would occur no matter where this person is. So, if excluded, only 0,9 on 100 000 tourists die of violent deaths. Although this number is not high, it is important to do everything in our power to prevent even this small number of deaths.

Key words: tourism, foreign citizens, death, drowning, traffic, Croatia.